Романова Ганна Миколаївна,
доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора з наукової роботи
Державної науково-педагогічної бібліотеки України
імені В.О. Сухомлинського, м. Київ
ORCID: 0000-0002-2388-6997
e-mail: roman-ania@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОІГЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану в Україні ще більше актуалізується проблема удосконалення процесу підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників в розрізі формування їхньої готовності до застосування цифрових технологій, що передбачає оновлення змісту, методів і технологій підготовки, застосування сучасних цифрових засобів навчання, використання слухачами отриманих знань на практиці.

Увага науковців до використання можливостей цифрових технологій в освіті була значною і до початку воєнного стану, що зокрема пов`язано з карантинними обмеженнями, викликаними пандемією коронавірусу. Так, О. Андрійчук було зазначено, що різка зміна форми організації освітнього процесу у зв`язку з карантином призвела до низки проблем, серед яких різний рівень технічного забезпечення, закладів освіти та різний рівень інформаційної грамотності педагогічних працівників, а найбільш проблемним аспектом було визначено готовність самого вчителя до організації дистанційного навчання [1].

О. Антоновою і Л. Фамілярською за результатами дослідження використання цифрових технологій в освітньому середовищі закладу вищої освіти було з`ясовано, що ефективність використання можливостей цифрових технологій залежить та визначається готовністю до цього процесу викладача закладу вищої освіти [2]. Дослідницями виявлено, що у професійній діяльності викладача визначальним індикатором конкурентності на ринку праці стає системне використання можливостей цифрових технологій в освітньому середовищі, готовність і здатність до технологічних, організаційних, соціальних інновацій, співпраці та взаємної відповідальності.

Готовність викладачів до застосування цифрових технологій у професійному розвитку розглядаємо як цілісне особистісне утворення, що ґрунтується на мотивах, суб'єктних якостях, засвоєних професійно значущих знаннях, уміннях, навичках, способах діяльності, набутому досвіді, які забезпечують використання таких технологій у професійному розвитку [5].

Сьогодні з метою підвищення готовності до застосування цифрових технологій педагогічні і науково-педагогічні працівники проходять курси підвищення кваліфікації, стажування, беруть участь у заходах з обміну досвідом,

відвідують семінари, вебінари, майстер-класи, виставки, займаються самоосвітою. Окрім планового проходження курсів підвищення кваліфікації вони навчаються впродовж року, навіть під час відпустки, на онлайн-курсах, освітніх платформах «Всеосвіта», EdEra, Prometheus, «На урок», «Методичний портал», «Академії цифрового розвитку», в ході відвідування освітніх виставок, обміну досвідом і консультування з досвідченими колегами.

Важливими джерелами інформації про можливості підвищення кваліфікації є Facebook, методичні кабінети, навчально-методичні центри, сайти ЗВО, розсилка заходів від Інститутів післядипломної педагогічної освіти, Директоратів МОН України, Національної академії педагогічних наук України, особисті підписки на розсилку.

Потужні можливості для опанування цифрових технологій надають як заклади формальної післядипломної освіти, наприклад, ДЗВО «Університет менеджменту освіти НАПН України» (УМО), так і неформальної. Цей заклад ініціював створення Українського відкритого університету післядипломної освіти (УВУПО), метою якого стало надання можливості отримати доступ до курсів підвищення кваліфікації особам, які бажають навчатися дистанційно в зручному місці та в зручний для них час [3]. УВУПО забезпечує приведення змісту післядипломної освіти і освіти дорослих у відповідність до європейських освітніх стандартів та цифровізації суспільства.

Під час воєнного стану спостерігаємо волонтерський рух фахівців щодо сприяння професійному розвитку педагогів, зокрема щодо опанування цифрових технологій. Так, Національна академія педагогічних наук і згадані вище заклади післядипломної освіти виступили організаторами акцій для освітян «Переможні обрії освіти» та «Освітня ватра перемоги». В рамках останньої проведено вебінар «Особистісно-розвивальні педагогічні технології як сучасна освітня зброя», одним з модераторів і спікерів якого є автор тез. У вебінарі взяли участь понад 100 педагогічних і науково-педагогічних працівників, менеджерів освіти із різних регіонів України, які працюють у закладах професійної, фахової передвищої, вищої і післядипломної освіти. Серед розглянутих питань – цифрові інструменти особистісно-розвивального навчання.

У контексті цифрової самоосвіти зазначимо, що педагоги активно звертаються до джерельної бази Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського НАПН України. Зокрема, у віртуальному читальному залі освітянина представлено напрям «Цифровізація освіти». Педагогічні і науково-педагогічні працівники мають можливість ознайомитися з платформами, які допоможуть в онлайн-навчанні, літературою з дистанційного навчання та розроблення електронних освітніх ресурсів [4].

Отже, цифрові технології у професійному розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників набувають провідного значення. В умовах воєнного стану професійний розвиток педагогів трансформується у напрямі відкритої освіти, швидкості реагування на виклики часу, урізноманітнення форм і методів навчання.

Бібліографія

1. Андрійчук О.І. Готовність педагога до підвищення кваліфікації за формою дистанційного навчання в синхронному або асинхронному режимах. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.* Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 76, 2020. С. 11-16. URL : http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/76/4.pdf

2. Антонова О.Є., Фамілярська Л.Л. Використання цифрових технологій в освітньому середовищі закладу вищої освіти. *Open educational e-environment of modern University*. Special edition. 2019. С. 10-22. URL : http://eprints.zu.edu.ua/29851/1/216-1140-1-PB%20%281%29.pdf

3. Сайт Українського відкритого університету післядипломної освіти : URL : https://uvu.org.ua// (дата звернення : 07.05.2023).

4. Освіта і наука в умовах війни. Віртуальний читальний зал освітянина. Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В.О. Сухомлинського: URL : http://dnpb.gov.ua/ua/virtualni-chytalni-zaly/virtualnyy-chytalnyy-zal-osvityanyna/ (дата звернення : 08.05.2023).

5. Romanova, G., Petrenko, L., Romanov, L., Kupriyevych, V., & Antoniuk, L. (2022). Digital technologies as a driver of professional development of teachers of vocational education establishments, Education and Upbringing of Youth in New Realities: Perspectives and Challenges, Youth Voice Journal Vol. IV pp. 67-80. ISBN(ONLINE): 978-1-911634-60-7 (Scopus).